

منظومه فکری آیت الله العظمی خامنه‌ای

(نظام بینشی، منشی و کنشی)

جلد اول

عبدالحسین خسروپناه

و جمعی از پژوهشگران

فهرست اجمالی

مقدمه ۴۳

بخش اول: نظام‌های بینشی و نگرشی (جهان‌بینی اسلامی)

فصل اول: منطق فهم اسلام ۸۱

فصل دوم: خداشناسی توحیدی ۱۱۱

فصل سوم: ولایت در منظومه فکری مقام معظم رهبری ۱۴۱

فصل چهارم: اسلام‌شناسی ۲۰۹

فصل پنجم: جهان‌شناسی اسلامی ۲۴۷

فصل ششم: انسان‌شناسی اسلامی ۲۸۳

فصل هفتم: جامعه اسلامی ۳۲۷

بخش دوم: نظام‌های منشی و رفتاری (معنویت، اخلاق و تربیت و عبادت)

فصل اول: نظام معنویت اسلامی ۳۵۳

فصل دوم: نظام اخلاق اسلامی ۴۰۷

فصل سوم: نظام تربیتی اسلام ۴۳۵

فصل چهارم: نظام عبادی اسلام ۴۹۳

بخش سوم: نظام‌های اجتماعی اسلام

فصل اول: نظام فرهنگ اسلامی ۵۳۷

فصل دوم: نظام علمی اسلام ۶۵۹

فصل سوم: نظام مدیریت اسلامی ۷۰۷

۷۵۱	فصل چهارم: نظام سیاست اسلامی
۸۳۹	فصل پنجم: نظام اقتصاد اسلامی
۹۴۱	فصل ششم: نظام حقوق اسلامی
۹۶۹	فصل هفتم: نظام قضایی اسلام
۹۹۹	فصل هشتم: نظام امنیتی - دفاعی اسلام

بخش چهارم: اهداف اجتماعی اسلام

۱۰۴۹	فصل اول: استقلال اسلامی
۱۱۲۳	فصل دوم: آزادی اسلامی
۱۱۸۷	فصل سوم: عدالت اسلامی
۱۲۴۹	فصل چهارم: پیشرفت اسلامی
۱۳۰۵	فصل پنجم: تمدن اسلامی
۱۳۷۹	جمع‌بندی
۱۳۸۷	فهرست منابع
۱۳۹۹	فهرست آیات
۱۴۰۹	فهرست روایات
۱۴۱۳	نمایه اعلام
۱۴۲۳	نمایه موضوعی

■ پیش‌گفتار ■

در پرتو پیروزی انقلاب شکوهمند اسلامی ایران، بار دیگر دین و معرفت دینی به ویژه تعالیم متعالی اسلامی، به عنوان فکر و فرهنگ متری و نجات بخش آدمی، در عرصه حیات انسان معاصر ظاهر شد. تجدید حیات تعالیم وحیانی و ارزش‌های اسلامی از سویی سبب بیداری و خودباوری ملت‌های مسلمان و احیای روح ستم‌ستیزی در آنان شد و از دیگر سو باعث نمایان‌تر شدن سست‌پایگی مسلک‌ها و مکاتب بشری و نظام‌های مبتنی بر آنها گشت.

بایستگی تحقیقات دقیق و منسجم، نظریه‌پروری و نوآوری پیرامون زیرساخت‌های اندیشه دینی و نظامات اجتماعی مبتنی بر آن و ضرورت پرداخت علمی و روزآمد به حوادث واقعه فکری، به فراخور شرایط کنونی و درخور این رستخیز عظیم و نیز لزوم آسیب‌شناسی در حوزه فرهنگ ملی و باورداشت‌های رایج دینی به منظور عرضه صحیح و دفاع معقول از اندیشه دینی و زدودن پیرایه‌های موهوم و موهون از ساحت قدسی دین و تبیین و عرضه صحیح و دفاع معقول از اندیشه دینی و صیانت از هویت فرهنگی و سلامت فکری اقشار تحصیل کرده و نسل جوان کشور، تأسیس نهاد علمی-پژوهشی و آموزشی، دانشگاهی و حوزوی محض و کارآمدی را فرض می‌نمود.

بر این اساس «پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی» به عنوان یک نهاد علمی-فکری حسب‌الامر و بر اساس نظر رهبر فرهیخته انقلاب اسلامی حضرت

آیت‌الله العظمی خامنه‌ای (مدظله‌العالی) و با تلاش فراوان آیت‌الله علی‌اکبر رشاد در سال ۱۳۷۳ تأسیس شد.

این پژوهشگاه دارای شخصیتی حقوقی، مستقل و در حکم نهاد عمومی و غیر دولتی و غیر انتفاعی است که در قالب چهار پژوهشکده حکمت و دین‌پژوهی، نظام‌های اسلامی، فرهنگ و مطالعات اجتماعی و دانشنامه‌نگاری دینی و همچنین مرکز پژوهش‌های جوان فعالیت می‌کند.

پژوهشکده فرهنگ و مطالعات اجتماعی، که مشتمل بر پنج گروه علمی با عنوان‌های «فرهنگ‌پژوهی»، «مطالعات انقلاب اسلامی»، «تاریخ و تمدن»، «غرب‌شناسی» و «ادبیات اندیشه» است، در جهت تحقق اهداف ذیل فعالیت می‌نماید:

۱. تبیین مبانی معرفتی، نظری، و ریشه‌های انقلاب اسلامی؛ (مبانی انقلاب اسلامی)

۲. تبیین، بررسی و نقد نظریه‌های انقلاب و انقلاب اسلامی و روش‌شناسی‌های انقلاب و انقلاب اسلامی؛ (نظریه‌ها و روش‌ها)؛

۳. پیشینه‌پژوهی، کنونه‌پژوهی، و آینده‌پژوهی انقلاب اسلامی و جمهوری اسلامی ایران؛ (فرایندپژوهی انقلاب اسلامی در ایران و جمهوری اسلامی ایران)؛

۴. جامعه‌شناسی و جریان‌شناسی انقلاب اسلامی و جمهوری اسلامی ایران؛ (گفتمان‌ها و شخصیت‌ها)؛

۵. مطالعه دستاوردها و چالش‌ها؛ (آسیب‌شناسی و راهکار یابی)؛

۶. مطالعات محیط پیرامونی انقلاب اسلامی و جمهوری اسلامی ایران؛ (محیط پیرامونی)؛

۷. رصد و نقد رفتار و عملکرد کارگزاران و ارانه راهبردهای مناسب جهت تحکیم، تداوم و تکامل انقلاب و نظام اسلامی؛ (رصد و نقد).

در راستای تحقق اهداف فوق، هر یک از گروه‌ها، پس از تهیه عنوان‌های مطالعاتی اساسی و اولویت‌گذاری و تهیه پیش‌طرح و تصویب آن در شورای علمی گروه، آن را به اعضای هیئت علمی خود واگذار نموده و با نظارت بر روند اجرای

تحقیق و تأیید نهایی، برای دسترسی عموم دانش‌پژوهان این عرصه، آن را به چاپ و نشر می‌رسانند. همچنین گروه‌های مختلف می‌توانند طی قراردادهای همکاری با نهادهای همسو پروژه‌های تحقیقاتی را به مرحله اجرا در آورند.

تحقیق حاضر که در قالب مجموعه مقالات و تحت اشراف و مدیریت علمی جناب حجت‌الاسلام والمسلمین دکتر عبدالحسین خسروپناه در این حوزه ارائه می‌گردد، از جمله این همکاری‌های علمی است.

اثر «منظومه فکری حضرت آیت‌الله‌العظمی خامنه‌ای»، در قالب نظریه نظام‌های بینشی (جهان‌بینی)، ارزشی و رفتاری، و کنشی (نظام‌های اجتماعی و اهداف اجتماعی) تدوین شده است. برخی از پرسش‌های این تحقیق عبارت است از: نظام فکری مطلوب نزد رهبر معظم انقلاب در عرصه بینش، ارزش و کنش چیست؟ اصول راهبری رسیدن به این نظام چیست؟ نهادهای مرتبط با نظام‌های بینشی، ارزشی و کنشی برای تحقق نظام جامعه مطلوب دارای چه وظایف اساسی هستند؟

این اثر در صدد است تا با مطالعه مجموعه مکتوبات، منشورات، بیانیه‌ها و سخنرانی‌های مقام معظم رهبری، حضرت آیت‌الله خامنه‌ای، هندسه و منظومه فکری معرفتی ایشان را به نگارش در آورد. این اثر نشان می‌دهد که منظومه فکری رهبر معظم انقلاب، بیانگر گفتمان و جریان فکری - فرهنگی ویژه‌ای است که هم ادامه‌دهنده گفتمان فکری علمای گذشته، همچون شیخ مفید، شیخ طوسی، خواجه نصیر، صاحب‌جواهر، سید عبدالحسین لاری و دیگران است و هم استمرار بخش گفتمان امام خمینی (ره) است و هم با رویکرد اجتهادی به مسائل معاصر می‌پردازد و از جریان‌ها و گفتمان‌های معاصر، همچون: جریان سنتی بی‌توجه به دغدغه‌های انسان معاصر، جریان روشنفکری غرب‌زده و شرق‌زده، جریان روشنفکری دینی التقاطی، جریان تجددستیزی و سنت‌گرایی، و جریان اخباری‌نویین و ضد عقلانی، متمایز است.

در انتها لازم است از همه دست‌اندرکاران این پروژه، اعم از: مرکز بررسی‌های

استراتژیک ریاست جمهوری که «حمایت مالی» پروژه را بر عهده داشته است، مؤسسه حفظ و نشر آثار حضرت آیت‌الله خامنه‌ای (مد ظله‌العالی) که اجازه چاپ و انتشار این اثر را به عنوان یک برداشت از منظومه فکری معظم له صادر کردند، شورای علمی و ارزیابان محترم مقالات مندرج در این اثر، نویسندگان این مقالات، مسئول علمی و اجرایی پروژه جناب حجت‌الاسلام والمسلمین دکتر عبدالحسین خسروپناه، و دبیر اجرایی پروژه جناب حجت‌الاسلام والمسلمین مهدی شاهرخ اصفهانی، تشکر و قدردانی به عمل آید.

پژوهشکده فرهنگ و مطالعات اجتماعی
پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی

منظومه فکری آیت الله العظمی خامنه‌ای

(نظام بینشی، منشی و کنشی)

جلد دوم

عبدالحسین خسروپناه

و جمعی از پژوهشگران

فهرست اجمالی

ادامه بخش سوم: نظام اجتماعی اسلام

۷۵۱	فصل چهارم: نظام سیاست اسلامی
۸۳۹	فصل پنجم: نظام اقتصاد اسلامی
۹۴۱	فصل ششم: نظام حقوق اسلامی
۹۶۹	فصل هفتم: نظام قضایی اسلام
۹۹۹	فصل هشتم: نظام امنیتی - دفاعی اسلام

بخش چهارم: اهداف اجتماعی اسلام

۱۰۴۹	فصل اول: استقلال اسلامی
۱۱۳۳	فصل دوم: آزادی اسلامی
۱۱۸۷	فصل سوم: عدالت اسلامی
۱۲۴۹	فصل چهارم: پیشرفت اسلامی
۱۳۰۵	فصل پنجم: تمدن اسلامی
۱۳۷۹	جمع‌بندی
۱۳۸۷	فهرست منابع
۱۳۹۹	فهرست آیات
۱۴۰۹	فهرست روایات
۱۴۱۳	نمایه اعلام
۱۴۲۳	نمایه موضوعی